

Шарапова Світлана Володимирівна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Екологічна інформація є важливим надбанням суспільства, оскільки отримання інформаційних екологічних знань, екологічних новин, консультацій дає можливість не тільки припинити, але й запобігти виникненню умов, які могли б зашкодити існуванню здорового довкілля [1, с.88]. Крім того, без своєчасного збору інформації про стан земель, умови їх використання, неможлива результативна реалізація заходів щодо охорони земель.

Однією із найважливіших проблем в галузі інформаційного забезпечення землекористування та охорони земель є відсутність систематизованих та достовірних відомостей про стан земельних ресурсів, їх кількість та якість, раціональне використання тощо. Ця інформація необхідна для оцінки стану земельних ресурсів, підготовки на основі цих даних заходів щодо їх охорони. Важливими інструментами інформаційного забезпечення землекористування, охорони земель та управління земельними ресурсами, перш за все, є державний земельний кадастр та моніторинг земель.

Прийняття обґрунтованих рішень щодо організації раціонального використання та охорони земель забезпечує ведення державного земельного кадастру. Земельний кадастр розрізняють у вузькому і широкому розумінні. У вузькому розумінні земельний кадастр є книгою (реєстром) про предмети земельного оподаткування; у широкому розумінні – певною системою дій із обліку, опису та оцінки землі, які здійснюються державними органами із метою отримання відомостей про землю для запровадження земельного оподаткування та інших суспільних потреб [2, с. 35].

Державний земельний кадастр ведеться з метою інформаційного забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб при: регулюванні земельних відносин; управлінні земельними ресурсами; організації раціонального використання та охорони земель; здійсненні землеустрою; проведенні оцінки землі; формуванні та веденні містобудівного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів; справлянні плати за землю.

З погляду А. Третьяка, державний земельний кадастр може виконувати ряд функцій. А саме: перша – облікова, потрібна для забезпечення реєстрації земельно-кадастрових об'єктів і прав на них. Друга – фіскальна. Держава повинна формувати оподатковану базу на основі реальних даних і визначати кадастрову вартість об'єктів шляхом відповідної нормативної грошової оцінки. І третя – інформаційна, забезпечення громадян, держави достовірними, юридично значимими відомостями про об'єкти землекористування [3, с. 53]. Доречно погодитися з думкою А. Мартина, що у земельно-кадастрову систему необхідно інтегрувати дані моніторингу навколишнього природного середовища, моніторингу земель, моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, а також моніторингу зрошуваних та осушуваних земель [4, с. 51]. Крім зазначеного, земельний кадастр здійснює провідну функцію у інформаційному забезпеченні ринку земель в Україні.

Моніторинг земель відіграє важливу роль в інформаційному забезпеченні землекористування та охорони земель. Моніторинг являє собою інформаційну систему спостережень, яка складається зі збору, обробки та аналізу інформації про стан довкілля та обов'язково повинен включати до себе оцінку та прогноз стану природного середовища. Отже, зміст моніторингу складається з інформації, аналізу, оцінки та прогнозу, а його завданням є своєчасне виявлення, оцінка та опрацювання на цій основі рекомендацій і прогнозу дій по попередженню й усуненню негативних процесів, що відбуваються у навколишньому середовищі.

Необхідно також зазначити, що система спостереження за станом земель вимагає удосконалення, тому що моніторинг являє собою один із важливих елементів в системі управління якістю довкілля. Крім цього, реалізація такої функції управління як контроль за використанням та охороною земель, неможлива без інформаційного супроводу. Основні недоліки, що зумовлюють низьку ефективність функціонування системи моніторингу, підкресленні в Концепції Державної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища, схваленої розпорядженням КМУ від 31 грудня 2004 р. № 992 [5], це: відсутність єдиної мережі спостережень; застаріле технічне і методичне забез-

печення спостережень; відсутність сучасного технічного оснащення центрів системи моніторингу в більшості регіонів; неузгодженість окремих елементів інформаційних технологій, що використовуються суб'єктами системи моніторингу; неповна відповідність нормативно-технічного та нормативно-правового забезпечення системи моніторингу сучасним вимогам. Нажаль, більшість з перерахованих недоліків на сьогодні досі не усунені й є актуальними.

Моніторинг земель є одним із головних земельно-інформаційних правових заходів, так, інформація про стан земельних ресурсів та їх використання, яка була отримана в процесі ведення моніторингу, нагромаджується в архівах і банках даних автоматизованої інформаційної системи. На основі зібраної інформації і результатів оцінки стану земель складаються оперативні зведення, наукові прогнози і рекомендації, які надаються до місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших державних органів для вжиття заходів щодо попередження і ліквідації наслідків негативних процесів. Отримані матеріали об'єктивно характеризують фізичні, хімічні, біологічні процеси в навколишньому середовищі, рівень забруднення ґрунтів, що дає можливість органам державного управління пред'являти певні вимоги до землекористувачів по усуненню правопорушень в галузі використання й охорони земель. Крім цього, до завдань моніторингу земель відноситься інформаційне забезпечення ведення державного земельного кадастру, землекористування, землеустрою, державного контролю за використанням і охороною земель. Створення бази об'єктивної інформації для оцінки стану, в якому перебувають земельні ресурси є одним із основних завдань моніторингу земель.

Таким чином, в даний час моніторинг земель та державний земельний кадастр є головними джерелами отримання інформації про стан земельних ресурсів, які дозволяють отримати об'єктивні дані по всій території країни. Інформація, здобута за допомогою моніторингу земель та земельного кадастру, служить правовою основою для прийняття необхідних рішень державними органами в галузі використання та охорони земель.

Література:

1. Корновенко С. В. Інформаційно-правові аспекти сучасної екологічної політики в Україні / Корновенко С. В., Гук Б. М. // *Право і суспільство*. – 2015. – № 1. – С. 86–91.
2. Кулинич П. Ф. Державна реєстрація прав на земельну нерухомість та земельний кадастр: поняття, співвідношення та правові засади / Кулинич П. Ф. // *Юридичний журнал*. – 2005. – № 11 (41). – С. 35–42.
3. Третяк А. Українські парадокси і проблеми розвитку державного земельного кадастру / Третяк А. // *Національна безпека і оборона*. – 2011. – № 6. – С. 52–55.
4. Мартин А. Перспективи розвитку державного земельного кадастру в Україні / Мартин А. // *Національна безпека і оборона*. – 2011. – № 6. – С. 48–51.
5. Концепція Державної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12. 2004 р. № 992 // *Офіційний вісник України*. – 2005. – № 1. – Ст. 40.

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий Юридичний інститут

**Реалізація норм екологічного, земельного
та аграрного права в умовах реформування
правової системи України**

**Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

*з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

(м. Івано-Франківськ, 8–10 вересня 2017 р.)

Івано-Франківськ
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника»
2017

Відповідальні редактори: проф. **Н. Р. Кобецька**,
доц. **Н. О. Багай**,
доц. **Г. В. Мороз**

Р31 Реалізація норм екологічного, земельного та аграрного права в умовах реформування правової системи України : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, 8–10 вересня 2017 р.) / відп. ред.: Н. Р. Кобецька, Н. О. Багай, Г. В. Мороз. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. – 188 с.
ISBN 978-966-640-440-7

Збірник матеріалів містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Для науковців-правників, викладачів, аспірантів, студентів вищих юридичних закладів, юристів-практиків, фахівців у сфері аграрного, екологічного та земельного права.

УДК 349.41/.42/.6 (477)

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Балюк Г. І. Еколого-правова політика Української держави – основа ефективної реалізації норм екологічного законодавства	7
Бобкова А. Г. Правові умови розвитку екологічного підприємництва	9
Гетьман А. П. Систематизація екологічного законодавства в сучасних умовах	11
Кірін Р. С. Проблеми реалізації норм земельного та аграрного права при користуванні надрами	14
Кобецька Н. Р. Співвідношення анулювання спеціального дозволу на користування надрами та припинення права надрокористування	17
Комарницький В. М., Єрофєєв М. І. Екологічне страхування: правові питання	20
Костицький В. В. Екологічна сутність сучасної соціальної правової держави	22
Краснова М. В. Держава в механізмі реалізації екологічного права та законодавства	26
Малишева Н. Р. Умови ефективності реалізації норм екологічного права в умовах його реформування	29
Соколова А. К. Загальні проблеми права приватної власності на природні ресурси і комплекси ...	33
Бевз О. В. Правові засади охорони пралісів Карпат як об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО за законодавством України	35
Васянович О. А. Антропогенний фактор як важливий елемент екологічного права	38
Ващишин М. Я. Міжнародно-правові аспекти охорони біорізноманіття у межах басейну річки Дністер	40
Грицан О. А. Міжнародне право навколишнього середовища та охорона довкілля під час збройних конфліктів	43
Данилюк Л. Р. Еколого-правові аспекти будівництва ГАЕС на Дністрі	46
Дейнега М. А. Історичні аспекти становлення і розвитку природоресурсного права	48
Демчук Т. І. Доступ до екологічної інформації за законодавством Німеччини	50
Євстігнєєв А. С. Етапи процедури оцінки впливу на довкілля за законодавством України	53

Заверюха М. М.	
До питання адміністративної відповідальності у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів	55
Карпінська Н. В.	
Інтеграція екологічної політики України в контексті вимог Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом	58
Ковальчук Т. Г.	
Проблеми реалізації принципів та норм земельного та екологічного права у сфері охорони земель від забруднення побутовими відходами	60
Кузнєцова С. В.	
Про деякі практичні аспекти законотворення у сфері екології	63
Мороз Г. В.	
Урахування державних, громадських та приватних інтересів при проведенні оцінки впливу на довкілля	66
Позняк Е. В.	
Еколого-правова культура: законодавчі підходи до формування міжгалузевого інституту екологічного права України	68
Радишевська З. М.	
Особливості збереження біорізноманіття в контексті сталого розвитку	72
Романко С. М.	
Кліматичні стратегії міст як правовий інструмент пом'якшення та адаптації до змін клімату	75
Слепченко А. А.	
Суб'єктний склад правовідносин з оцінки впливу на довкілля: питання освіти	78
Струтинська-Струк Л. В.	
Правова охорона пралісів в Україні як складова збереження біорізноманіття	81
Туліна Е. Є.	
Правове забезпечення використання рослинного світу для випасання худоби та інших потреб тваринництва	84
Чумаченко І. Є.	
Окремі аспекти реалізації права власності на водні об'єкти	87
Шомпол О. А.	
Держава як суб'єкт екологічних правовідносин: актуальність проблеми	90
Яремак З. В.	
Адміністративний порядок врегулювання еколого-правового конфлікту	92

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Вівчаренко О. А.	
Моніторинг земель як складова державної програми моніторингу довкілля	95
Гафурова О. В.	
Проблеми реалізації норм Закону України «Про сільськогосподарський перепис»	97
Духневич А.В.	
Удосконалення та гармонізація норм національного законодавства щодо показників безпеки харчових продуктів із міжнародними стандартами СОТ та ЄС	100
Єрмоленко В.М.	
Щодо заборони відчуження земель сільськогосподарського призначення	102

Каракаш І.І.	
Особливості застосування дисциплінарної та матеріальної відповідальності за правопорушення земельного законодавства	105
Коваленко Т.О.	
Міжгалузева аналогія у процесі реалізації земельно-правових норм: pro et contra	108
Костяшкін І.О.	
Окремі аспекти реалізації права власності на землю Українського народу.....	111
Кулинич П.Ф.	
Конституція України: проблеми модернізації у контексті аграрної і земельної реформ та децентралізації влади	115
Носік В.В.	
Деякі проблеми реалізації земельного законодавства у сфері використання земель сільськогосподарського призначення в Україні	118
Сидор В.Д.	
Новації в порядку зміни меж районів і міст в світлі реформи децентралізації	120
Уркевич В.Ю.	
Про реалізацію норм аграрного права України щодо сільськогосподарських підприємств	122
Харитонова Т.Є.	
Особливості вчинення нотаріальних дій із земельними ділянками під час дії мораторію	125
Шульга М.В.	
Завершення сучасної земельної реформи та виклики, які постають перед земельно-правовою наукою	127
Багай Н.О.	
Проблеми реалізації концепцій та програм розвитку села	130
Бусуйок Д.В.	
До питання про сучасну систему органів спеціальної компетенції щодо державного контролю у сфері використання й охорони земель	132
Гавриш Н.С.	
Еколого-правова та еколого-соціальна функції ґрунтів	135
Гоштинар С.Л.	
Види функцій юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства	138
Григор'єва Х.А.	
Суб'єкти отримання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки: аналіз законодавчих новел	140
Золотарьова Д.М.	
До питання про юридичну природу права користування землями для проведення розвідувальних робіт	143
Ігнатенко І.В.	
Правові засади моніторингу земель у межах населених пунктів	145
Караханян К.М.	
Історичні аспекти становлення та розвитку законодавства в сфері конкурентної приватизації земельних ділянок з об'єктами нерухомості	147

Кохан Н.В.	
Правозастосування при врегулюванні трудових відносин у сільськогосподарських підприємствах	148
Курман Т.В.	
До питання про систему заходів забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва	153
Лісова Т.В.	
Особливості відновлення земель в сучасних умовах правового регулювання	155
Мироненко І.В.	
Особливості правової природи положень про добросусідство та земельних сервітутів	157
Петлюк Ю.С.	
Особливості правового режиму земель водних об'єктів у зарубіжних країнах ...	160
Попова А.О.	
Рециклінг як перспективний напрямок охорони земель від забруднення небезпечними речовинами: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії	162
Степська О.В.	
Щодо скасування мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення	165
Стусяк В.М.	
Обмеження і обтяження прав на землю та природоресурсні сервітути: співвідношення понять	167
Федорович В.І.	
Припинення права приватної власності на земельну ділянку шляхом добровільної відмови від нього	170
Федчищин Д.В.	
Деякі особливості охорони та захисту прав на землю при їх здійсненні	172
Хомінець С.В.	
Правові питання забруднення, засмічення та псування земель	175
Шарапова С.В.	
Інформаційне забезпечення в галузі використання та охорони земель	177
Щестюк О.М.	
Правове регулювання землеустрою у Великобританії	180
Юрченко Е. С.	
Особливості реалізації права сільськогосподарського землекористування у прикордонній смузі України	183